

Lietuvos Respublikos Seimo valdybai

2021 m. lapkričio 12 d., Nr. 21-205AR

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

Kopija

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PAKUOČIŲ IR PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. IX-517 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) susipažino su Lietuvos Respublikos Seime užregistruotu Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) bei aiškinamuoju raštu.

Pritariame aiškinamajame rašte nurodytam Įstatymo projekto tikslui – efektyvesnis pakuočių atliekų tvarkymas, aplinkos taršos mažinimas bei aplinkosaugos reikalavimų įgyvendinimas. Taip pat pritariame ir tam, kad turi būti siekiama įvykdyti nustatytąsias užduotis, tačiau nepritariame pasirinktam teisinio reguliavimo būdai, kuriuo siekiama šių tikslų įgyvendinimo. Priešingai, manome, kad siūlomi pokyčiai gali neigiamai paveikti jau egzistuojančią ir besivystančią pakuočių tvarkymo sistemą. Žemiau pateikiame argumentus, pagrindžiančius tokią mūsų poziciją.

Dažna teisės aktų kaita destabilizuoja sistemą

2021 m. birželio 17 d. po ilgų diskusijų buvo priimtas Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 2, 4, 4-2, 7, 10, 11-2 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymas. Šis įstatymas įsigaliojo 2021-07-01 (Įstatymo 4 straipsnio 2 dalis, 5 straipsnio 7 dalis ir 6 straipsnis įsigalioja 2023-01-01. Įstatymo 1 straipsnio 14 dalis, 4 straipsnio 1 ir 3 dalys, 5 straipsnio 1–6 dalys įsigalioja 2022-01-01). Tai reiškia, kad įstatymų leidėjas priėmė sprendimą, kaip artimiausiu metu turi elgtis subjektai, atsakingi už pakuočių surinkimą, vežimą ir perdirbimą. Įstatymo įgyvendinimui reikalingos didelės administracinės ir finansinės sąnaudos. Šiuo metu sudarinėjamos sutartys, numatytos šiame teisės akte. Šiame neseniai priimto įstatymo kontekste labai kritiškai vertintinas naujasis Įstatymo projektas, kuris iš esmės keičia konteinerinės sistemos perspektyvą, į kurią investuota ir planuojama (įgyvendinant neseniai priimtą įstatymą) investuoti ženklus finansinius išteklius.

Esame įsitikinę, kad didžiausia vertybė vystant visas pakuočių tvarkymo sistemas yra teisinis stabilumas. Bet kokie staigūs ir neišdiskutuoti pokyčiai mažina investuotojų pasitikėjimą (kalbama apie investicijas į perdirbimą) ir išbalansuoja esamą sistemą.

Manome, kad visų pirma turėtų būti visiškai įgyvendintas 2021 m. birželio 17 d. priimtas įstatymas ir tik po to vertinama, ar jis veikia efektyviai ir ar nereikia kitų pokyčių.

Pirminiai tikslai

Norime atkreipti dėmesį į tai, kad užstato sistemos įvedimas Lietuvoje buvo sąlygotas konkrečiai aplinkosauginiais tikslais. Tuo metu buvo įvardinta itin opi problema – aplinkos teršimas plastikine ir kita gėrimų pakuote. Įvedus užstato sistemą, pakuotės iš aplinkos dingo (bent jau reikšminga dalis). Visi tolimesni politiniai sprendimai labai aiškiai buvo orientuoti į konteinerinės sistemos vystymą. Įstatymu nustatyti dideli mokesčiai už aplinkos teršimą (nesutvarkius atitinkamo kiekio pakuočių) buvo aiškus signalas verslui investuoti į pakuočių surinkimą ir perdirbimą. Tas ir buvo daroma.

Esame įsitikinę, kad konteinerinės sistemos plėtojimas leis pasiektų pakuočių sutvarkymo užsibrėžtas užduotis.

ES šalių patirtis

Mūsų turima informacija, siūlomas (išplėstos) užstato sistemos modelis veikia tik vienoje ES šalyje – Suomijoje. Kitos valstybės sėkmingai tvarkosi išnaudodamos konteinerinę sistemą, kaip pagrindinę. Kai kurios šalys stiklo neįtraukia į užstato sistemą, tačiau tai netrukdo joms pasiekti gerų rezultatų. Tai reiškia, kad sėkmės garantas yra ne staigūs pokyčiai, o nuoseklus gilinimasis į veikiančios sistemos netobulumus ir nuoseklus tos sistemos tobulinimas. Kviečiame Jus įvertinti kitų šalių patirtį ir, tik turint išsamius jų vertinimus, daryti pakeitimus teisiniame reglamentavime.

Konteinerinės sistemos ateitis

Priėmus siūlomus pakeitimus didelė dalis pakuočių, kurios buvo renkamos konteineriuose „sumigruos“ į taromatus. Pažymėtina, kad investuojant į konteinerių sistemą buvo remiamasi informacija apie pakuočių apimtį, kurios bus surenkamos šioje sistemoje. Šie skaičiavimai tampa beprasmybišiais priėmus siūlomas įstatymo pataisas. Akivaizdu, kad stiklo pakuočių surinkimo konteineriuose sąlyginė kaina labai išaugs dėl mąsto praradimo. Manome, kad būtinas ekspertinis vertinimas, kuris atsakytų, kaip paveiks konteinerinės sistemos efektyvumą dalies pakuočių perkėlimas į užstato sistemą. Labai tikėtina, kad Lietuva gali turėti pačią brangiausią, bet neefektyvią pakuočių surinkimo sistemą.

Pokyčių kaštai

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija užsakė studiją, kurioje numatyta, kad užstato sistemos plėtra kainuos papildomus 120 milijonų eurų. Tai reikšminga suma verslui. Kaip jau minėta, pokyčiai turės esminės įtakos konteinerinės sistemos gyvavimui ir plėtrai, nes dalis šiuo metu joje surenkamų pakuočių pereitų į užstato sistemą. Manome, kad tokius reikšmingus pokyčius reiktų įvertinti, prašant atlikti papildomą studiją (pateikiant jai klausimus dėl būtent šio įstatymo projekto poveikio). Tai leistų išvengti klaidų arba didelių nuostolių. Tuo pačiu ir verslo atstovai turėtų galimybę susipažinti su galimu poveikiu ir pasirengti įgyvendinti skaičiavimais pagrįstus sprendimus.

Pokyčiai pakuočių surinkimo vietose

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra užsimename apie tai, kaip keisis situacija pakuočių surinkimo vietose. Atkreipiame dėmesį, kad pagal viešosios įstaigos “Užstato sistemos administratorius” (USAD) teikiamą informaciją stiklinės pakuotės sudaro 5 % pagal vienetus šiuo metu surenkamų užstatinių pakuočių, tačiau svorio dalis yra reikšminga, jos sudaro 40 % viso surenkamų pakuočių svorio (šiuo metu 10 000 t).

Siūlomi pokyčiai nubrauks apie 30 milijonų investicijas į esamus taromatus (jų yra apie tūkstantį), nes jie nebus tinkami naujų formų ir dydžių pakuotei.

Stiklo pakuočių surinkimas (užstato surinkimo vietose) turės itin reikšmingų pasekmių prekybą vykdančiam verslui. Reikės ženkliai išplėsti papildomos stiklo pakuotės saugojimo vietos plotą. Padidės ir tokios pakuotės transportavimo kaštai (tai pati sunkiausia ir didžiausią tūrį užimanti pakuotė). Įvertintinas ir poveikis sanitarinėms sąlygoms.

Įstatymo projekto poveikio įvertinimo būtinumas

Aukščiau aptarėme mūsų manymu svarbius aspektus dėl siūlomo reguliavimo pokyčių. Akivaizdu, kad esamas Įstatymo projekto aiškinamasis raštas neatsako į čia keliamus klausimus, todėl manome, kad būtina atlikti šio Įstatymo projekto išsamų poveikio vertinimą. Vertinime būtų tikslinga pateikti šią informaciją:

- užsienio valstybių praktika;
- su kokiomis stiklo pakuočių apimtimis susijusi numatoma plėtra;
- plėtros įtaka esamai/ būsima (keičiamai) konteinerinei pakuočių atliekų tvarkymo sistemai;
- plėtros įtaka veikiančiai užstato sistemai (atnaujinimas, plėtra, administravimo sąnaudos, rinkimo efektyvumas);
- plėtros įtaka perdirbėjams (stiklo kaina vienoje ir kitose sistemose);
- plėtros įtaka prekybos sistemai (investicijos, ekologija, sanitarija ir higiena);
- plėtros įtaka stiklo atliekų surinkimo užduočių įgyvendinimui;
- vadybiniai plėtros aspektai (suderinamumas su vykstančia konteinerinės sistemos pertvarka);
- finansiniai, investicijų klausimai

Apibendrinimas

Įstatymų pakeitimai daro vienokį ar kitokį poveikį. Šiuo atveju poveikis būtų itin reikšmingas, todėl tokiam pokyčiui reikalingas kruopštus ir nuoseklus pasirengimas, visų galimų pasekmių detalus įvertinimas. Tikimės, kad ir Lietuvos Respublikos Seimo nariai siekia teisinio stabilumo bei nuoseklumo, reglamentuojant verslui aktualius santykius. Esame pasirengę dalyvauti visuose susitikimuose (frakcijų, komitetų ar darbo grupių posėdžiuose), dalintis turima informacija ir tikimės būti išgirsti.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Eglė Radišauskienė